

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 30 stycznia 2019 r.

Pozycja 24

POSTANOWIENIE z dnia 23 października 2018 r. Sygn. akt Ts 176/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej K.R. w sprawie zgodności:

art. 535 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.), z art. 45 ust. 1 i art. 183 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 9 września 2017 r. (data nadania), K. R. (dalej: skarżąca) zarzuciła niezgodność art. 535 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, ze zm.) z art. 45 ust. 1 (błędnie określonym w *petitum* skargi jako art. 45 § 1) i art. 183 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w związku z następującą sprawą.

Skarżąca miała status pokrzywdzonej w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym w O. (sygn. [...]) w sprawie oskarżonego W.R. Wyrokiem z 16 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy w O. (sygn. [...]) uniewinnił oskarżonego od popełnienia przestępstw z art. 197 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137, ze zm.; dalej: k.k.) i art. 207 k.k.

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z 17 czerwca 2016 r. (sygn. [...]) utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w zakresie uniewinniającym oskarżonego od popełnienia przestępstwa z art. 197 k.k. i art. 207 k.k.

Od powyższego wyroku skarżąca wniosła kasację, którą Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadną, postanowieniem z 10 sierpnia 2017 r. (sygn. [...]).

Skarżąca złożyła wniosek o doręczenie jej odpisu postanowienia Sądu Najwyższego z pisemnym uzasadnieniem. Pismem z 21 sierpnia 2017 r. Sąd Najwyższy poinformował skarżącą, że na podstawie art. 535 § 3 k.p.k. pisemne uzasadnienie postanowienia nie zostanie sporządzone nawet na wniosek stron.

Zdaniem skarżącej zostało naruszone jej prawo do sądu (art. 45 Konstytucji), w szczególności prawo do jawnego i sprawiedliwego rozpoznania jej sprawy.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem rozstrzygnięcia merytorycznego. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 u.o.t.p. TK.

2. Przedmiotem skargi konstytucyjnej skarżąca uczyniła art. 535 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.; dalej: k.p.k.), który stanowi: „Oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga pisemnego uzasadnienia; jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu oraz wtedy, gdy zostało wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę, uzasadnienie sporządza się na jej wniosek. Przepisy art. 422 i 423 stosuje się odpowiednio”.

Zdaniem skarżącej oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej powinno podlegać obowiązkowi sporządzenia uzasadnienia pisemnego. Według niej regulacja art. 535 § 3 k.p.k. nie spełnia standardów rzetelnego procesu, nie pogłębia zaufania obywateli do prawa. Zdaniem skarżącej Sąd Najwyższy naruszył jej prawo do sądu (art. 45 Konstytucji), w szczególności prawo do jawnego i sprawiedliwego rozpatrzenia jej sprawy.

3. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji warunkiem merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej jest wykazanie przez skarżącą, że naruszenie jej konstytucyjnego prawa podmiotowego lub konstytucyjnej wolności nastąpiło wskutek wydania rozstrzygnięcia na podstawie kwestionowanej regulacji. Jak podkreśla Trybunał w swoim orzecznictwie, przesłanka ta oznacza konieczność nie tylko uprawdopodobnienia przez skarżącą, że w jej sprawie doszło do naruszenia konstytucyjnego prawa podmiotowego lub konstytucyjnej wolności, ale także wykazania, że to właśnie w treści zakwestionowanego przepisu należy upatrywać źródła tego naruszenia.

4. Zasadnicze zarzuty skarżącej sprowadzają się do braku pisemnej formy uzasadnienia postanowienia o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej. Brak takiego uzasadnienia – zdaniem skarżącej – narusza jej prawo do sądu, w szczególności prawo do jawnego i sprawiedliwego rozpoznania sprawy.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał w swoim orzecznictwie, że na prawo do sądu składa się w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem – organem o określonej charakterystyce (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności; 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd; 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę (zob. m.in. wyroki TK z: 16 marca 1999 r., SK 19/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 36; 24 października 2007 r., SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108).

Na temat zakresu prawa do sądu i jego elementów, w tym istnienia – w ramach tego prawa – wymogu pisemnego uzasadnienia rozstrzygnięcia, Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się m.in. w wyroku z 16 stycznia 2006 r. (SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2), w którym oceniając przepisy procedury karnej w zakresie rozpoznania kasacji, stwierdził, że art. 535 § 2 k.p.k. jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 77 Konstytucji. Podstawą orzeczenia było uznanie, że wystąpienie w jednym postępowaniu sądowym trzech czynników, tj. braku powinności zawiadomiania stron, braku powinności sporządzenia uzasadnienia oraz faktu posługiwania się pojęciem nieostrym („oczywista bezzasadność”), jako przesłankami stosowania art. 535 § 3 k.p.k. wykluczającymi informacyjny obowiązek sądu, prowadzi do wniosku o przekroczeniu przez ustawodawcę granic proporcjonalności w zakresie ukształtowania rzetelnej procedury rozpatrywania „oczywiście bezzasadnych kasacji”. Należy przy tym podkreślić, że Trybunał nie dopatrywał się naruszenia standardu konstytucyjnego w zakresie rozpoznania kasacji jako nadzwyczajnego środka odwoławczego w żadnym z trzech wskazanych elementów z osobna, lecz w ich łącznym wystąpieniu w jednym postępowaniu. Skutkiem tego było bowiem wyłączenie możliwości uzyskania przez stronę informacji o motywach rozstrzygnięcia.

Wskazany powyżej przypadek nie występuje w sprawie będącej przedmiotem niniejszego rozpoznania. Należy podkreślić, że postanowienie o oddaleniu kasacji z powodu jej oczywistej bezzasadności wydano po przeprowadzeniu rozprawy, w trakcie której sąd wygłosił ustne uzasadnienie wydanego rozstrzygnięcia. W rozprawie tej mógł uczestniczyć pełnomocnik skarżącej i mógł on wysłuchać ustnego uzasadnienia wygłoszonego przez sędziego sprawozdawcę.

Dlatego za oczywiście bezzasadne należy uznać zarzuty skarżącej dotyczące naruszenia prawa do jawnego i sprawiedliwego rozpoznania jej sprawy, w tym twierdzeń skarżącej, że regulacja przewidziana w art. 535 k.p.k. stwarza Sądowi Najwyższemu możliwość „niejako utajnienia motywów decyzji o oddaleniu kasacji” a brak wymogu sporządzenia uzasadnienia na piśmie „może oznaczać *de facto* jedynie pozorność rozpoznania kasacji”.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

5. Niezależnie od wskazanej wyżej samoistnej podstawy odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej Trybunał odniósł się także do twierdzeń skarżącej, że uzasadnienie w formie ustnej „ma różną jakość”, często jest jedynie szczątkowe, bywa wypowiedziane niewyraźnie, przez co strona może go nie usłyszeć, może sprzyjać niedopowiedzeniom i wybiórczemu traktowaniu istotnych zagadnień. Zdaniem Trybunału, jeżeli uzasadnienie ustne wygłoszone przez sąd w sprawie skarżącej posiadało cechy wskazane powyżej, to jest to kwestia stosowania prawa, a nie treści zakwestionowanego przepisu. Należy to odnieść także do zarzutu skarżącej, że Sąd Najwyższy nie wypowiedział się na temat „znamion przestępstwa zgwałcenia”, bowiem pominięcie tego zagadnienia w ustnym uzasadnieniu postanowienia także dotyczy kwestii stosowania prawa.

6. Odnosząc się do wskazanego jako wzorzec kontroli art. 183 ust. 1 Konstytucji Trybunał stwierdza, że zgodnie z nim Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania. Przepis ten nie jest natomiast źródłem wolności ani praw konstytucyjnych, co oznacza, że nie może stanowić samodzielnego wzorca kontroli w rozpoznawanej sprawie.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżące przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.